

Politie

Lokale Politie Vilvoorde-Machelen

Zennelaan 76
1800 Vilvoorde

"NA EEN OVERLIJDEN"

Dienst Slachtofferzorg

☎ 02 253 33 33
☎ 02 252 60 90
✉ lokale.politie@pzivima.be
🌐 www.pzivima.be

VOORWOORD

Bij de pijn en het verdriet van een overlijden komen nog een hele reeks administratieve en juridische besommingen waaruit de nabestaanden van de overledene moeten trachten wijs te raken en dit in een relatief korte periode.

Vaak is men hier niet op voorbereid.

De confrontatie tussen die droefheid en psychologische kwetsbaarheid en de systematiek van ingewikkelde formulieren is vaak een hele beproeving.

Met deze brochure proberen wij U enige hulp te bieden.

Namens de korpschef en het personeel van de politiezone Vilvoorde - Machelen bieden wij U onze oprechte en innige deelneming aan.

HOOFDSTUK 1 : HET OVERLIJDEN

1.1. DE VASTSTELLING VAN HET OVERLIJDEN

Het overlijden moet vastgesteld worden door een arts.

Bij gewelddadig overlijden moet de vaststellende arts de politie verwittigen.

1.2. HOE GESCHIEDT DE AANGIFTE VAN HET OVERLIJDEN ?

- Binnen de drie dagen na het overlijden op de dienst Burgerlijke stand van de stad of gemeente
- Indien de nabestaanden deze formaliteit zelf vervullen moet de aangifte geschieden in het bijzijn van twee meerderjarigen
- In de praktijk is het meestal de begrafenisondernemer die alle formaliteiten voor de aangifte vervult. Hij laat zich bijstaan door een tweede meerderjarige persoon.

Het is pas na de aangifte dat men over de nodige uittreksels uit de overlijdensakte kan beschikken.

1.3. WAT HEEFT MEN NODIG VOOR DE AANGIFTE ?

- attest van overlijden opgesteld door een geneesheer
- identiteitskaart van de overleden persoon
- het trouwboekje of dat van de ouders bij een ongehuwde
- het rijbewijs
- het laatste pensioenstrookje, wanneer de overledene een pensioen ontving

1.4 TOT WAT DIENEN DE UITTREKSELS UIT DE OVERLIJDENSAKTE ?

Deze uittreksels heeft men nodig om de organismen bij de welke de overledene was aangesloten in te lichten omtrent het overlijden (zoals de werkgever, het ziekenfonds, de pensioenkas, levensverzekeringorganisme, voor het bekomen van een begrafenisvergoeding, voor verhoogd kinderbijslag, vergoeding van de vakbond)

Vraag daarom aan de begrafenisondernemer dat hij U voldoende kopieën ter beschikking stelt. **Een tiental kopieën is zeker een vereiste.**

Voorzie U tevens van twee geboortebewijzen.

Indien de persoon buiten de gemeente van woonplaats overleden is, zendt de gemeente van overlijden een overlijdensakte naar de gemeente van woonplaats.

U kan zowel de overlijdensattesten bekomen bij de eigen burgerlijke stand als bij de burgerlijke stand van de plaats van overlijden.

1.5. MODALITEITEN VOOR DE BEGRAFENIS

- Geen enkele begrafenis of crematie mag plaatsvinden zonder schriftelijke toelating of ten vroegste 24 uur na het overlijden.
- De toelating tot begraving wordt verleend door de Ambtenaar van de Burgerlijke Stand, die op zijn beurt deze toelating aan de begrafenisondernemer overhandigd.
- Bij verdacht of gewelddadig overlijden is het de Heer Procureur des Konings die de toestemming tot begraving aflevert.
- Ingeval het stoffelijk overschot gecremeerd zou worden is het eveneens de Heer Procureur des Konings die de toestemming tot crematie aflevert. Bij het parket van de Heer Procureur des Konings is de dienst crematies te vinden.
- Principieel worden de wensen van de overledene nageleefd, indien ze gekend zijn. Vooraf kan men bij de Ambtenaar van de Burgerlijke Stand zijn laatste wil laten registreren. Deze registratie is kosteloos.

1.5.1. De begraving

De regeling van de begrafenis is het werk van de begrafenisondernemer. De mogelijkheid bestaat om zich te laten inlichten bij het plaatselijk stads- of gemeentebestuur, dienst "Burgerlijke Stand".

Actueel is het mogelijk om drie vormen van begraving te laten uitvoeren :

- begraving in de grond of in een kelder
- bijzetting in een columbarium
- verstrooiing van de as of bijzetten van de urne

Bij al deze vormen van begraving kan men kiezen voor:

A) een grafconcessie

De mogelijkheden :

- een cel in een columbarium
- een perceel grond met kelder voor 1-2-3 personen
- een perceel grond voor één persoon

Duur van de concessie :

- 20 jaar zonder kelder
- 25 jaar met kelder

Verlenging van de concessie :

- nooit op voorhand
- de eeuwigdurende concessies werden bij wet afgeschaft

De grafsteen :

De afmetingen zijn bepaald door elke gemeente of stad. Normaal is het de begrafenisondernemer of de zerkenmaker die op de hoogte is van deze bepalingen

B) zonder grafconcessie

Deze begravingen zijn van toepassing voor alle hiervoor opgesomde begrafenissen, maar de maximum duur is 5 jaar. Daarenboven is deze concessie gratis.

1.5.2 De crematie of verassing

- De aanvraag :
  - Geschiedt op het ogenblik van aangifte van het overlijden
  - De aanvraag moet ondertekend zijn door een bloedverwant of door de begrafenisondernemer
  - Eventueel kan de laatste wilsbeschikking van de overledene voorgelegd worden, maar is niet vereist. De wilsbeschikkingen worden nagetrokken op de dienst Burgerlijke stand van de stad of gemeente.

- Documenten voor de aanvraag :
Een attest van de behandelende arts of van de geneesheer die het overlijden heeft vastgesteld of de toelating tot crematie verleend door het Ambt van de Heer Procureur des Konings.

Dit attest moet de vermelding dragen of het overlijden ten gevolge is van een natuurlijke dood, een verdacht overlijden of een gewelddadig overlijden.
Tevens moet de geneesheer verklaren dat het stoffelijk overschot niet voorzien is van een pacemaker.

- Wie is bevoegd :
  - De ambtenaar van de burgerlijke stand. Deze kan een arts aanstellen om de doodsoorzaken na te gaan.
De onkosten welke vloeien uit dit onderzoek mogen niet aangerekend worden aan de familie. Zij vallen volledig ten laste van de stad of de gemeente.
24 uur na het indienen van de aanvraag tot crematie verleent de ambtenaar van de burgerlijke stand de toestemming tot crematie af.
  - Indien het overlijden te wijten is aan een verdacht of gewelddadig overlijden, dan moet het Ambt van de Heer Procureur des Konings een attest afleveren, waarbij hij zich niet verzet tegen crematie.
  - Heeft het overlijden zich voorgedaan in het buitenland, dan dient U de documenten hiervoor opgesomd te bezorgen aan de Heer Procureur des Konings van het Gerechtelijk Arrondissement waar de crematie zal plaatsvinden.
Het is deze laatste die zal beslissen of de crematie al dan niet mag doorgaan.

Nuttig adres :

Het is steeds nuttig eerst de directie van het crematorium of een begrafenisondernemer te contacteren, alvorens U de uitvaartplechtigheid regelt.

Informatie over crematie kan bekomen worden bij :
Vereniging voor crematie - Zuidwest Vlaanderen

Blomme Peter
Fabiolalaan 21/1
8930 MENEN
Tel : 056/51.26.32
Fax : 056/51.90.70

1.5.3. Afstaan van organen.

Sedert 1987 wordt wettelijk een stilzwijgende toestemming verondersteld om organen of weefsel weg te nemen bij een pas overledene.

Indien men dit niet wenst, moet daartegen verzet aangetekend worden bij het gemeente- of stadhuis.

Indien er geen verzet is aangetekend, beslist de familie in laatste instantie.

Een uitdrukkelijke toestemming kan ook geacteerd worden. Deze wens kan door de nabestaanden niet ongedaan worden gemaakt.

1.5.4. Andere mogelijkheden.

Het gebeurt dat iemand tijdens zijn leven beslist om zijn lichaam te schenken aan de wetenschap.

Deze laatste wens moet uitdrukkelijk in een laatste wilsbeschikking zijn opgenomen. Deze regeling is niet te verwarren met de wet op het afstaan van organen.

1.6. OMSTANDIGHEIDSVLOF BIJ OVERLIJDEN

1.6.1. Ambtenaren.

- Overlijden van de echtgenoot of persoon waarmee een gezin wordt gevormd, een bloed- of aanverwant in de eerste graad = **4 dagen**
- Overlijden van een bloed- of aanverwant in om het even welke graad, onder hetzelfde dak wonend = **2 dagen**
- Overlijden van een bloed- of aanverwant in de 2° graad, niet onder hetzelfde dak wonend = **1 dag**

1.6.2. Werknemers in de private sector.

- Overlijden van echtgenoot, kind, ouders, schoonouders, stiefouders = **3 dagen**
- Overlijden broer, zus, schoonbroer, schoonzus, grootvader, kleinkind, schoonzoon, schoondochter, inwonend = **2 dagen**
- Overlijden broer, zus, schoonbroer, schoonzus, grootvader, kleinkind, schoonzoon, schoondochter, niet inwonend = **1 dag**
- Betreffende wettelijke min. dagen, kan verschillen volgens arbeidsreglement.

1.7. OVERLIJDEN TEN GEVOLGE VAN SPECIALE OMSTANDIGHEDEN.

1.7.1. Overlijden ten gevolge van een arbeidsongeval

Is het overlijden van een familielid een gevolg van een ongeval op het werk of op weg van en naar het werk, worden een paar vergoedingen voorzien.

Het ongeval moet door de werkgever aangegeven worden aan zijn verzekeringsagent binnen de 10 dagen na het ongeval.

Welke zijn de voorziene vergoedingen :

- een vergoeding voor de begrafenis-kosten
- een levenslange rente voor de overlevende echtgenoot
- een vergoeding aan de kinderen die een kinderbij-slag genieten of jonger zijn dan 18 jaar
- eventueel een rente voor de ouders, broers, zusters, als ze rechtstreeks voordeel haalden uit het loon van de getroffen-e en de overledene geen kinderen had.

Nuttig adres : Fonds voor arbeidsongevallen
Troonstraat 100
1050 Brussel
Tel : 02/506.84.11 (van 09.00 tot 16.00 uur)
Fax : 02/506.84.15

Deze dienst staat de nabestaanden bij tot het bekomen van hun rechten na het arbeidsongeval. Bij deze dienst kan men elke donderdag terecht van 09.00 tot 16.00 uur.

1.7.2. Overlijden ten gevolge van een beroepsziekte

Is het overlijden ten gevolge van een "erkende" beroepsziekte, dan verschaft de beroepsziektewet een aantal vergoedingen.

Welke zijn de voorziene vergoedingen

- een vergoeding voor de begrafenis-kosten

- een vergoeding voor de rechthebbende
- eventueel een vergoeding voor de overbrenging van het stoffelijk overschot

Om van dit fonds te kunnen genieten, moet het overlijden per aangetekend schrijven gemeld worden. Deze brief moet vergezeld zijn van een uittreksel van de overlijdensakte. Na ontvangst van dit schrijven, maakt het fonds een aanvraagformulier "post mortum" over, dat door de arts die het overlijden heeft vastgesteld moet ingevuld worden. Bij gunstig advies van het fonds, kan U van de voorziene vergoedingen genieten.

Nuttig adres : **Fonds voor beroepsziekten**
Sterrekundelaan 1
1210 Brussel
Tel : 02/226.62.11 (van 09.00 - 12.00 uur en van 13.00 - 16.00 uur)
Fax : 02/219.19.33

1.7.3. Overlijden in het buitenland

Een groot aantal administratieve regelingen, die in de vorige punten werden aangehaald, dienen genomen te worden :

- de aangifte van overlijden
- zorgen voor vervoer en regeling van de begraafing (deze taak neemt de begrafenisondernemer op zich)
- naargelang de aanvullende verzekering zal het ziekenfonds een begrafenisvergoeding uitbetalen
- al naargelang de omstandigheden van het overlijden kan men aanspraak maken op een familiale of schoolverzekering

Het verlies van een kind is voor de ouders een grote en pijnlijke zaak. Daarom is het kunnen praten over het verlies van het kind zeer belangrijk, vaak ook een grote steun om er bovenop te komen. Daarom kan het aangewezen zijn om zich te wenden tot een zelfhulpgroep. In hoofdstuk 6 zijn een aantal adressen opgenomen van zelfhulpgroepen.

**HOOFDSTUK 2 :
WETTELIJKE EN ADMINISTRATIEVE VERPLICHTINGEN.**

2.1. WIE MOET VERWITTIGD WORDEN VAN HET OVERLIJDEN ?

- **Instanties van wie de overledene een inkomen kreeg**
  - pensioenkas of werkgever
  - tegemoetkoming hulp aan bejaarden, verwittig :
Federale overheidsdienst - Sociale zekerheid
Dienst uitbetalingen - Zwarte Lievevrouwstraat 3C
1000 BRUSSEL
Tel : 02/509.83.33

- **Bank - spaarkas - postcheque**
zowel van de overledene als van de partner

- **Het ziekenfonds**
  - voor de begrafenisvergoeding wacht men best tot men de kosten van de begrafenis betaald heeft
  - is men verzekerd via het ziekenboekje van de partner, dan moet men zich zo snel mogelijk laten inschrijven met een eigen boekje.

- **Verzekeringen**
Verwittig steeds de brandverzekering, familiale polis, autoverzekering, levensverzekering.

- **Inschrijving der voertuigen**
Voor een auto of ander motorvoertuig, verwittigt U :
Directie voor Inschrijving van voertuigen, DIV,
Directie B2, Wetstraat 155, 1040 Brussel
Tel : 02/287.31.11

1. U behoudt het voertuig

De echtgeno(o)t(e) kan het voertuig op zijn of haar naam laten inschrijven.

Vereiste documenten daarvoor zijn :

- Aanvraag om inschrijving van een gebruikt voertuig, aangevuld door de verzekeringsmaatschappij en vergezeld van de nodige fiscale zegels (62 €)
- Inschrijvingsbewijs van het voertuig
- Een uittreksel uit de overlijdensakte van de titularis van de nummerplaat.

Als erfgenaam moet U een nieuwe nummerplaat en inschrijvingsbewijs aanvragen.

2. U behoudt het voertuig niet

Men is er toe gehouden de officiële nummerplaat binnen de vier maand terug te sturen naar het adres dienst wegverkeer.

2.2. FINANCIËEL.

2.2.1. Bank - Spaarkas - Postcheque

Elke financiële instelling waar de overledene aangesloten was moet worden ingelicht. Deze instelling zal U inlichten hoe men opnieuw over de tegoeden kan beschikken.

2.2.2. Hoe verwittigt men de financiële instelling ?

Van zodra de financiële instelling kennis heeft gekregen van het overlijden zijn ze er toe gehouden, alle rekeningen en tegoeden op naam van de overledene en de echtgenoot te blokkeren. De kluizen worden verzegeld. Alle bestaande volmachten vervallen automatisch.

In geval de overledene aangesloten is bij het Postchequeambt, dient het overlijden te worden gemeld aan het volgend adres :

Bestuur der Postcheques
Afdeling 6233, Dienst overlijden, Antwerpsesteenweg - 167
1100 BRUSSEL
Tel : 02/204.63.13 of 02/204.63.36
Fax : 02/203.03.81

Deze dienst zal u vragen het rekeningnummer van de overledene mede te delen evenals de datum van overlijden.

Een kopie van de overlijdensakte dient te worden overgemaakt.

Het Postchequeambt blokkeert de rekening op naam van de overledene en alle gezamenlijke rekeningen, maar niet de rekening op naam van de partner.

2.2.3. Wat gebeurt er met de noodzakelijk te betalen rekeningen ?

De meeste financiële instellingen werken op een vrij soepele manier, en zijn meestal zeer begrijpend als het gaat om de te vereffen rekeningen voortvloeiend uit overlijdenskosten, ziekenhuis-, gas-, water- elektriciteitskosten, enz.

Bij het voorleggen van de facturen zal de betaling gebeuren via een overschrijving.

Is de overledene aangesloten bij het postchequeambt, stuurt U de originele facturen met de kosten voortvloeiend uit het overlijden op naar deze dienst. Zij regelen de betaling en bezorgen de facturen terug. Via het postkantoor kan dezelfde procedure gevolgd worden.

Wordt het pensioen via de bank betaald, kan de partner het geld niet innen gezien de geblokkeerde rekening. In afwachting van de vrijgave van de gelden, kan men de pensioenkas vragen voorschotten via een postmandaat uit te betalen.

2.2.4. Hoe het geblokkeerde geld vrijmaken ?

Om de geblokkeerde gelden vrij te maken heeft men een "ERFRECHTVERKLARING" nodig.

Op deze akte of verklaring staan alle erfgenamen van de overledene vermeld.

- Indien men over kleine bedragen (tot 750 €) wenst te beschikken, volstaat een erfrechtverklaring.
Dit document kan bekomen worden op de dienst bevolking.
Teneinde dit document te bekomen, moet men het trouwboekje voorleggen. Uw financiële instelling zal een aanvraagformulier ter beschikking stellen.
- Indien het gaat om grotere bedragen, moet men door de vrederechter van het kanton of door de notaris een "**AKTE VAN BEKENDHEID**" laten opmaken.

Opgesteld door notaris

In de praktijk is dit de gemakkelijkste manier, doch de kosten liggen veel hoger dan bij het vredegerrecht (125 €)

Indien er een testament is, moet de akte van bekendheid opgesteld worden door de notaris, die dan ook zal instaan voor de regeling van de erfenis.

Opgesteld door de vrederechter

De akte van bekendheid zal worden opgesteld door de vrederechter indien blijkt dat er geen testament is.

De kosten bedragen ongeveer 30 € voor het originele document. Het is beter de originele akte op het Vredegerrecht te laten en te werken met kopie. Deze kosten 2,50 € per stuk, waartegen, als men het origineel meeneemt, men telkens een nieuw moet aanvragen, met het gevolg dat men telkens 30 € zal moeten betalen.

- Welke documenten heeft men nodig tot het bekomen van deze akte ?
  - het trouwboekje
  - indien het gaat om een minderjarige, het trouwboekje van de ouders
  - het huwelijkscontract
  - alle namen, geboorteplaats, data en adressen van de kinderen
  - volledige identiteit van de overledene of een kopie van overlijdensakte
  - men moet vergezeld zijn van twee getuigen. Deze mogen tot de familie behoren, maar mogen in geen geval erfgenaam zijn.

Na een periode van ongeveer 14 dagen wordt een afspraak gemaakt waarop de twee getuigen worden opgeroepen tot het ondertekenen van de akte van bekendheid

- Indien er giften werden gedaan, moeten deze eerst bij de notaris worden aangegeven. Indien de overledene bij meerdere financiële instellingen een rekening of spaarboekje heeft, moet elke instelling in het bezit worden gesteld van een akte van bekendheid.
- Bij het postchequeambt heeft men voor de afsluiting of de overdracht van een rekening beneden de 2500 € geen attest nodig.

2.3. VOOGDIJ OVER DE MINDERJARIGE KINDEREN

De overlevende ouder blijft van rechtswege steeds de voogd over de kinderen en blijft ook het ouderlijk gezag uitoefenen. Niettegenstaande dit zal hij worden bijgestaan door een familieraad.

- Samenstelling van de familieraad :
zes meerderjarigen, waarvan :
  - drie meerderjarigen van moederszijde
  - drie meerderjarigen van vaderszijde
- Wat is de bedoeling van de familieraad :
Het betreft hier een wettelijke formaliteit. De bedoeling is de minderjarige(n) te beschermen bij de roerende en onroerende goederen.
- Wie roept de familieraad samen ?
Indien er minderjarige kinderen zijn, zal de gemeente het Vredegerrecht inlichten binnen de maand na het overlijden.
Het Vredegerrecht zal de familie een uitnodiging toesturen om alle gewenste inlichtingen te verkrijgen nopens de gezinssituatie. Mocht evenwel blijken dat het Vredegerrecht na een periode van 4 maand nog niet gereageerd heeft, dan is het wenselijk om zelf contact met hen op te nemen.
Nadat de Vrederechter alle informatie heeft verkregen, zal hij contact opnemen met de overlevende ouder om een datum te bepalen om over te gaan tot de samenstelling van de familieraad.
Eens deze samengesteld, zal de Vrederechter principieel niet meer tussenkomen tenzij er klachten zijn in het nadeel van de minderjarige(n).

2.4. BIJZONDERE VERPLICHTINGEN BIJ OVERLIJDEN VAN EEN ZELFSTANDIGE

2.4.1. Handelsregister

Als de overledene een handelaar was en over een handelsregister beschikte, moet de inschrijving aan de hand van een akte van overlijden geschrapt worden. De inschrijving van de overledene kan op de weduwe(naar) niet worden overgedragen. Wil de overlevende partner alsnog de zaak overnemen, moet hij/zij zich opnieuw in het handelsregister laten inschrijven.

2.4.2. B.T.W.

Buiten het handelsregister moet het overlijden eveneens gemeld worden aan de controle van de BTW.

De weduwe(naar) moet aan deze dienst laten weten of hij al dan niet de handelsbezigheid van de overledene zal stopzetten of voortzetten.

Blijkt dat de erfgenamen de zaak zullen vereffenen, moeten zij alle verplichtingen vervullen die de Btw-plichtige had moeten vervullen indien hij zijn zaak zou vereffend of stopgezet zou hebben.

Zij moeten aan de controle van de BTW de aangiften bezorgen zolang de vereffening duurt.

HOOFDSTUK 3 : AANGIFTE EN FORMALITEITEN INZAKE SOCIALE EN FINANCIËLE ZEKERHEID

3.1. HET ZIEKENFONDS

3.1.1. De begrafenisvergoeding van het ziekenfonds

Voor de loontrekkende verstrekt het ziekenfonds een tussenkomst in de begrafenis kosten.

Het bedrag verschilt naargelang het stelsel waarin de overledene was ingeschreven en het bedrag van andere eventueel uitgekeerde begrafenisvergoedingen (vb voor statutaire ambtenaren). Meestal schommelt het bedrag tussen de 100 en 400 €.

- Overledene tewerkgesteld in de PRIVESECTOR

Het bedrag (150 €) zal door het RIZIV uitbetaald worden op voorlegging van :

- uittreksel uit de overlijdensakte
- originele voldane factuur van de begrafenisondernemer

Indien de overledene een aanvullende verzekering bij het ziekenfonds had afgesloten, kan het fonds nog een bijkomend bedrag (100 €) uitkeren.

- Overledene tewerkgesteld in de OPENBARE SECTOR

Door de staat zal een begrafenisvergoeding worden uitgekeerd, welke berekend is op het laatste bruto inkomen.

- overledene was pensioentrekkend

De aanvraag dient te worden overgezonden, vergezeld van uittreksel uit de overlijdensakte aan :

**Administratie Der Pensioenen
Sectie Begrafenisvergoedingen
Jan Jacobsplein 10
1000 Brussel
Tel : 02/210.37.94**

Daarnaast kan U via het Ziekenfonds ook nog aanspraak maken op 100 € van de aanvullende verzekering.

- overledene was in actieve dienst

De aanvraag dient te worden gericht aan de **personeelsdienst van de administratie waar hij/zij was tewerkgesteld.**

Daarnaast kan U via het ziekenfonds ook aanspraak maken op het bedrag van ongeveer 100 € van de aanvullende verzekering.

- ANDERE CATEGORIEËN (zelfstandigen, personen ten laste, niet beschermde personen)

Voor deze categorieën bestaat er geen wettelijke begrafenisuitkering.

In dit geval zal het bedrag van de uitkering uitbetaald worden dat voorzien is in de aanvullende vrije verzekering.

3.1.2. Inschrijving als weduwe(naar)

De weduwe(naar) die niet in eigen naam verzekerd is, maar via het boekje van de man (vrouw), dient zich zo snel mogelijk te laten inschrijven bij het ziekenfonds als weduwe(naar).

Men dient de volgende formulieren voor te leggen :

- een uittreksel uit de overlijdensakte
- het lidboekje van de overledene

Op dat ogenblik ontvangt U een voorlopig boekje met een geldigheid van 6 maanden.

- Wanneer later via de pensioenkas het overlevingspensioen geregeld is, ontvangt men van de pensioendienst een “attest afgeleverd met het oog op het verstrekken van gezondheidszorgen”. Dit attest is meestal gehecht aan de pensioenbeslissing. Dit attest dient onmiddellijk te worden overgemaakt aan het ziekenfonds. U verkrijgt dan een definitief ziekenboekje.

3.1.3. Verhoogde tegemoetkoming voor gezondheidszorgen

- Gedurende de geldigheid van het voorlopig ziekenboekje kan men 6 maanden aanspraak maken op een verhoogde tussenkomst voor gezondheidszorgen (voorkeursregeling voor weduwen, invaliden, gepensioneerden en wezen)
- Wanneer U enerzijds een pensioen als werknemer ontvangt (privé of overheidsdienst) en anderzijds uw jaarlijks bruto inkomen beneden een bepaalde grens ligt (na te vragen bij de ziekenkas), kan men na de 6 maanden blijven genieten van de voorkeursregeling inzake gezondheidszorgen.
- Bij uw ziekenfonds dient U een “verklaring op eer” in te vullen en te ondertekenen. Daarvoor dient U in het bezit te zijn van :
  - uw laatste pensioenstrookje
  - het aanslagbiljet van de belastingen

3.1.4. De Sociale identiteitskaart (SIS = SOCIAAL INFORMATIE SYSTEEM)

- Wat vervangt de SIS-kaart ?

De kaart zal vanaf 01/10/1998 in gebruik genomen worden. Zij zal de verzekeringskaart en op termijn ook de kleefbriefjes vervangen die U op de geneesmiddelenvoorschriften kleeft. De huidige verzekeringskaart blijft evenwel behouden tot 31/12/1998.

- Waar moet U de SIS-kaart tonen ?

- * Bij de apotheker
- * In het ziekenhuis of polikliniek
- * Bij andere zorgverleners als artsen, tandartsen, kinesitherapeuten, orthopedisten, thuisverplegers.
- * Bij het ziekenfonds
- * De instellingen van de Sociale Zekerheid
- * Bij de werkgever
- * Op de werkplaats

- Wat bij diefstal, verlies, beschadiging, fraude of overlijden?

Bij diefstal, verlies of beschadiging zal het ziekenfonds U een nieuwe kaart bezorgen tegen betaling.

Oneigenlijk gebruik van de kaart of frauduleuze praktijken worden bestraft.

Bij overlijden dienen de nabestaanden de kaart in te leveren bij het ziekenfonds.

- Waar moet U de SIS-kaart bewaren?

Hou deze kaart, net als uw identiteitskaart, bij U vanaf de leeftijd van 15 jaar. De kaart van de kinderen beneden de 15 jaar bewaart U best samen met uw ziekenfondsdocumenten.

3.2. PENSIOENEN - RENTEN - TEGEMOETKOMINGEN

3.2.1. Overlevingspensioen

- Wie kan het bekomen?

1. De overlevende echtgeno(o)t(e)
2. De uit de echt gescheiden echtgeno(o)t(e)
3. De wezen

- Welke zijn de voorwaarden?

1. Het openbaar pensioen kan slechts bekomen worden indien het overlijden zich voordoet **TEN MINSTE 1 JAAR** na het huwelijk.

Uitzonderingen :

- als uit dit huwelijk een kind geboren is of wordt binnen de 300 dagen na het overlijden
- als op het ogenblik van het overlijden een kind ten laste is, waarvoor één van de echtgenoten kinderbijslag ontving
- als het overlijden het gevolg is van een ongeval overkomen na het huwelijk of van een beroepsziekte opgelopen of verergerd na het huwelijk

2. In tegenstelling tot de regeling voor zelfstandigen en werknemers in de private sector, wordt in de openbare sector geen leeftijdsvoorwaarde gesteld om gerechtigd te zijn op het overlevingspensioen.

- weduwe(naar) ouder dan 45 jaar heeft recht op een volwaardig openbaar pensioen, berekend op de loopbaan van de overledene
- weduwe(naar) jonger dan 45 jaar krijgt een forfaitair pensioen toegekend.

Uitzonderingen :

- weduwe(naar) die minstens één kind ten laste heeft
- die blijvend arbeidsongeschikt is voor ten minste 66 %
- indien de overledene minstens 20 jaar als ondergronds mijnwerker heeft gewerkt.

Wie niet aan deze voorwaarden voldoet om recht te hebben op een openbaar pensioen, kan eventueel een uitbetaling verkrijgen voor een periode van maximum 12 maand.

Gaat de weduwe(naar) een nieuw huwelijk aan, dan zal het openbaar pensioen de eerste dag van de dertiende maand die volgt op het nieuwe huwelijk geschorst worden.

Het samenwonen heeft geen invloed op het pensioen.

- Hoe het overlevingspensioen aanvragen?

1. Is de overledene gepensioneerd?

- a. **Rijksdienst voor pensioenen**
Zuidertoren 5, Baraplein
1060 BRUSSEL
Tel : 02/529.21.21 Algemene inlichtingen
Tel : 02/529.30.02 Dienst uitbetalingen
Fax : 02/529.21.91

De diensten van de gemeente of de stad verwittigen die dan alles in orde brengen.

b. Hangt men af van een andere pensioenkas, is het noodzakelijk dat U deze dienst zelf schriftelijk inlicht. Maak ook een uittreksel uit de overlijdensakte over en een begeleidende brief tot aanvraag van het pensioen.

c. De staatsambtenaren doen hun aanvraag bij :

Ministerie van Financiën
Administratie der pensioenen
Jan Jacobsplein 10
1000 BRUSSEL
Tel : 02/548.57.11

Welke documenten moeten erbij worden gevoegd?

- uittreksel uit de overlijdensakte
- uittreksel uit de huwelijksakte, met vermelding van de geboortedatum van beide echtgenoten
- een bewijs van goed gedrag en zeden op naam van de aanvrager
- zijn er kinderen beneden de leeftijd van 18 of 25 jaar waarvoor kinderbijslag bestaat, moet een recent uittreksel uit hun geboorteakte bijgevoegd worden.

d. Ambtenaren uit de openbare sector

Het overlevingspensioen moet zelf aangevraagd worden bij de werkgever waar de overledene was tewerkgesteld.

2. Is de overledene niet gepensioneerd?

- a. Overledene was zelfstandig of werkzaam in de privé-sector

- pensioen moet aangevraagd worden bij de stad of gemeente binnen het jaar na overlijden

Wat heeft U nodig?

- identiteitskaart
- trouwboekje
- ziekenfondsboekje
- strookjes van de reeds toegekende pensioenen of sociale uitkeringen zoals : tegemoetkoming voor gehandicapten, werkloosheidsuitkering, invaliditeitsuitkering
- voor de zelfstandigen : - aansluitingsnummer van de sociale verzekeringskas, evenals de vroegere naam en aansluitingsnummer van de vroegere onderlinge kas
- inschrijvingsnummer van het handelsregister
- voor de bedienden : aansluitingsnummer en adres van de verzekeringsinstelling

- b. Overledene was staatsambtenaar (alle staatsambtenaren, leger, rijkswacht,...)

Het overlevingspensioen dient te worden aangevraagd bij de administratie waar de overledene werkzaam was.

- Voorschotten.

- Weduwe(naars) zonder inkomen kunnen via het pensioenfonds een voorschot bekomen op het overlevingspensioen
- Mochten de pensioenuitkeringen op zich laten wachten, en U geraakt daardoor in financiële moeilijkheden, kan het OCMW U voorschotten toekennen.
-
- Criteria voor toekenning van het overlevingspensioen en de uitbetaling.
  - Het overlevingspensioen wordt toegekend vanaf de eerste dag van de maand na het overlijden.
  - De aanvraag ingediend binnen de 12 maanden na het overlijden heeft terugwerkende kracht tot aan de overlijdensdatum
  - Het onderzoek naar de rechten op het overlevingspensioen en de berekening ervan nemen 2 tot 3 maanden in beslag.

3.2.2.Het wezenpensioen.

- Leeftijdsvoorwaarden
  - toegekend tot de leeftijd van 18 jaar
  - boven de 18 jaar blijft het recht bestaan zolang de wees rechthebbende is op kinderbijslag
- Wezen onder voogdij
  - de wezen hebben enkel recht zolang de overlevende ouder geen nieuw huwelijk aangaat.
  - bij een nieuw huwelijk van de overlevende ouder zal het wezenpensioen geschorst worden vanaf de 13-de maand die volgt op het huwelijk van de ouder
  - vanaf de meerderjarigheid geldt deze regel niet meer.

3.2.3.Wezenbijslag.

Bij het overlijden van één van de ouders heeft het kind dat kinderbijslag geniet, recht op verhoogd kinderbijslag. Dit is niet te verwarren met wezenpensioen. Deze regeling is geldig zolang de overlevende ouder niet hertrouwt of samenwoont.

Deze aanvraag geschiedt aan het fonds voor kinderbijslag. Hierbij moet men een uittreksel uit de overlijdensakte voegen en een uittreksel uit de geboorteakte van de rechthebbende kinderen.

- Verscheidenheid van statuut:

1.Loontrekkende.

Aan te vragen bij de kas die de gewone kinderbijslag uitbetaald.
Het adres van de instelling is te vinden op het strookje tot uitbetaling.

2.Staatsambtenaren.

Aan te vragen bij de dienst :

**Rijksdienst voor kinderbijslag voor de werknemers
Dienst speciale rechten
Trierstraat 70
1000 Brussel
Tel : 02/237.21.11 (van 08.00 tot 17.00 uur)
Fax : 02/237.23.09 of 02/230.10.78**

3.Zelfstandigen.

Aan te vragen bij het Sociaal Verzekeringsfonds waarbij de overledene was aangesloten.

Indien de kinderbijslag evenwel zou worden uitbetaald via het werk van de echtgenote als loontrekkende, zal het kinderbijslagfonds de wezenbijslag regelen.

3.2.4. Renten en tegemoetkomingen.

Indien de overledene één of andere rente, tegemoetkoming, vergoeding of toelage ontving, verwittigt men deze instanties door verzending van een uittreksel uit de overlijdensakte.

Het adres van deze diensten staat vermeld op het strookje tot uitbetaling.

Achterstellen van renten kunnen uitbetaald worden aan de weduwe(naar).

Sommige renten kunnen na het overlijden van de rechthebbende overgedragen worden aan de weduwe(naar).

- Nuttige adressen voor meer informatie :
a.Voor oud-strijders :

**Nationaal instituut voor oorlogsinvaliden
Oud-strijders en oorlogsslachtoffers
Koningsstraat 139-141
1000 Brussel
Tel : 02/227.62.45**

- b.Voor burgerlijke slachtoffers :

**Dienst oorlogsslachtoffers
Zelfbestuursstraat 4
1070 Brussel (Anderlecht)
Tel : 02/528.91.00**

3.3. DE LEVENSVERZEKERING.

Indien de overledene in het bezit is van een levensverzekering, moet dit organisme verwittigt worden van het overlijden.

Zij moeten in het bezit worden gesteld van :

- een uittreksel uit de overlijdensakte
- een doktersattest waarop vermeld staat wat de oorzaak van het overlijden is.

- Soorten verzekeringen :
  - de levensverzekering
  - de schuldsaldo verzekering
  - de verzekering voor begrafeniskosten
  - de overlijdensverzekering
  - de ongevallen verzekering

Gezien de complexiteit van deze verzekeringen is het aangewezen contact op te nemen met uw makelaar of verzekeringsmaatschappij die deze verzekering heeft afgesloten.

3.4. DE NALATENSCHAP.

3.4.1. Er is een testament.

Indien er een testament bestaat, welke opgesteld werd bij een notaris, zal deze geregistreerd zijn in een centraal register.

Het testament zelf is bijgehouden bij de notaris.

3.4.2. Er bestaat een testament maar het is niet geregistreerd.

- Indien de overledene een eigenhandig geschreven testament heeft opgesteld, moet U zich met dit testament aanbieden op de Griffie van de Rechtbank van Eerste Aanleg voor registratie.
- Men kan evenwel ook terecht bij de notaris die voor U de zaak verder zal afhandelen. De kosten zullen hier veel hoger liggen. In dit geval mag het testament niet gekend zijn bij een notaris of ingeschreven bij de Registratie der Domeinen

3.4.3. U weet niet of er al dan niet een testament is opgesteld.

- Daarom kan u terecht op volgende adressen :

In elk **Kantoor der Registratie en Domeinen**

**Het centraal Register voor testamenten
Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen
Bergstraat 30-32
1000 Brussel
Tel : 02/508.08.11 (enkel op maandag)**

In de praktijk is het zo dat alle notarissen er toe gehouden zijn om elke drie maand het bestaan van testamenten en giften kenbaar te maken.

Om inlichtingen te kunnen verkrijgen moet men in het bezit zijn van een uittreksel uit de overlijdensakte.

Het zijn de hiervoor voornoemde instellingen die U zullen inlichten bij welke notaris het testament berust.

3.4.4. Aanvaarding of verwerping van de nalatenschap.

De nalatenschap bestaat uit de bezittingen en de schulden die de overledene nalaat.

- Aanvaardt U de erfenis zuiver, moet U ook de schulden van de overledene betalen.

De mogelijkheid bestaat om de erfenis te aanvaarden 'onder voorrecht van boedelbeschrijving'.

Op dat ogenblik zal een overzicht gemaakt worden van alle bezittingen en schulden. U kan dan overwegen of U er wel voordeel bij heeft om de erfenis te aanvaarden.

Daarvoor moet U binnen een termijn van 3 maanden na het overlijden, een aanvraag indienen bij de Rechtbank van Eerste Aanleg van het rechtsgebied waar de overledene woonde. Nadien beschikt U over 40 dagen om uw beslissing kenbaar te maken.

- Verwerping van een nalatenschap.
Om een nalatenschap te verwerpen, mag U eerst niet de nalatenschap aanvaard hebben.
De verwerping moet uitdrukkelijk gebeuren. Voor deze verwerping moet een verklaring afgelegd worden bij de Rechtbank van Eerste Aanleg van het rechtsgebied waar de overledene zijn woonplaats had.
Eens de verwerping doorgevoerd, bent U geen erfgename meer. Schulden hoeft U niet te betalen, maar U krijgt ook geen recht meer op de bezittingen.

3.4.5. De aangifte van de nalatenschap.

Indien U erft, moet U er ook aangifte van doen.

Deze aangifte geschiedt bij de Ontvanger van Registratie en Domeinen.

- Aan wat is de aangifte van de nalatenschap gelijk?

De aangifte is de opsomming van alle goederen en schulden van de overledene. Deze aangifte vormt de basis waarop de successierechten berekend worden.

De aangifte termijn.

Van het overlijden van een Rijksinwoner moet altijd een aangifte ingediend worden. Deze aangiftetermijn verschilt wel naargelang de plaats van het overlijden. Zo bedraagt de termijn :

- **5 maanden als het overlijden in België plaatsvond**
- **6 maanden als het in een ander Europees land gebeurde**
- **7 maanden als het overlijden plaats vond buiten Europa**

De termijn begint te lopen op de datum van het overlijden. Een laattijdige aangifte kan beboet worden. De directeur-generaal der Registratie en Domeinen kan voor het verstrijken van de oorspronkelijke termijn een verlenging toestaan.

De aangifte geschiedt op een daartoe speciaal bestemd formulier en wordt ingediend bij de Ontvanger van Registratie en Domeinen van de woonplaats van de overledene.

De diensten van de Registratie en Domeinen zullen U berichten, dat U de aangifte moet opstellen of laten opstellen. In het laatste geval is het beter de aangifte te laten doen door een notaris.

- Hoe de aangifte opstellen?

Om de aangifte op te stellen kan U beroep doen op een notaris of op een bevoegd persoon. U mag ook zelf de aangifte opstellen op een daartoe speciaal voorzien document. Dit document is te verkrijgen bij de Ontvanger van Registratie en Domeinen.

- Wat omvat de aangifte?

- een aantal fiscale verklaringen
- de identiteit van de erfgenamen
- de erfopvolging
- de opsomming van de goederen en schulden die van de nalatenschap en huwelijksgemeenschap deel uitmaken. De goederen moeten geschat worden op hun verkoopswaarde op de dag van het overlijden.

3.5. DE SUCCESSIERECHTEN.

Dit is een vorm van belasting op de goederen die men verkrijgt door erfenis.

- Hoe geschiedt de berekening?

Dit geschiedt op de nettowaarde van uw erfdeel. Het verschilt evenwel volgens de grootte van het geërfde bedrag en volgens de graad van verwantschap met de overledene.

Tarieven :

- van 1 € tot 50.000 €	3 %
- van 50.000 € tot 250.000 €	9 %
- boven de 250.00 €	27 %

Indien de erflater evenwel geen onroerende goederen nalaat, moeten er vaak geen successierechten worden betaald.

Vraag daarom inlichtingen aan de plaatselijke Ontvanger van Registratie en Domeinen.

De successierechten moeten worden betaald binnen de zeven maanden na het overlijden.

3.6. DIRECTE BELASTINGEN.

- Voor het inkomstenjaar waarin één van de beide echtgenoten is overleden, moet een afzonderlijke belastingaangifte worden ingevuld.

Elk van de echtgenoten wordt belast op :

- de inkomsten die persoonlijk verkregen werden
- de helft van de inkomsten die tot de huwelijksgemeenschap behoren.

De man en de vrouw worden voor het jaar waarin het overlijden heeft plaatsgevonden niet meer ten laste van de andere beschouwd.

De kinderen die dat jaar geen netto bestaansinkomen van meer dan 2000 € hebben verworven, mogen voor dat jaar door elke echtgenoot ten laste worden genomen.

- Aan de overlevende echtgenoot die op één januari van het aanslagjaar één of meerdere kinderen ten laste heeft, wordt een vermindering toegekend.
- Voor de overleden persoon wordt aangifte gedaan door de erfgenamen of de daartoe aangesteld lasthebber.
- Inlichtingen kunnen bij elke taxatiedienst bekomen worden (enkel tussen 09.00 en 12.00 uur).

HOOFDSTUK 4 : ANDERE FORMALITEITEN.
--

4.1. GAS, WATER, ELEKTRICITEIT EN KABELMAATSCHAPPIJ.

Indien het aansluitingscontract opgesteld is op naam van de overledene, moeten de betrokken maatschappijen in kennis gesteld worden van het overlijden.

Bij overname van het contract moet de naam van de overnemer doorgegeven worden.

Bij het ter kennis brengen, moet de melding worden gemaakt van het abonneenummer of de referentenummers van de betreffende maatschappijen.

4.2. BELGACOM

Beschikte de overledene over een telefoonaansluiting, dan kan dit nummer binnen de 2 maanden kosteloos worden overgenomen door de overlevende echtgenoot. Zoniet moet de aansluiting opgezegd worden, via de commerciële dienst van de omschrijving van de overledene.

4.3. VERZEKERINGSMAATSCHAPPIJEN.

Men dient de verzekeringsmaatschappijen of de agent van alle ondertekende verzekeringscontracten door de overledene op de hoogte te stellen en een uittreksel uit de overlijdensakte te bezorgen, samen met de polissen en de nummers.

- Welke zijn de mogelijke verzekeringen?
  - levensverzekering
  - hospitalisatieverzekering
  - familiale verzekering
  - brandverzekering
  - autoverzekering
  - persoonlijke ongevallenverzekering
  - verzekering tegen diefstal
  - schuldsaldo verzekering

4.4. ABONNEMENTEN EN LIDMAATSCHAPPEN.

Alle maatschappijen waar een abonnement of een lidmaatschap werd aangegaan, moeten schriftelijk verwittigd worden om deze te doen stoppen of om ze over te dragen op naam van de overlevende echtgenoot.

- Welke zijn de mogelijke abonnementen?
  - dagbladen
  - tijdschriften
  - filmnet
  - boeken en Cd-clubs
  - ...
- Welke zijn de mogelijke lidmaatschappen?
  - vakbond
  - beroepsvereniging
  - sociale fondsen
  - zelfhulpgroepen
  - vrijetijdskringen
  - bond gepensioneerden, ...

HOOFDSTUK 5 : IN HET KORT

DE DAG VAN HET OVERLIJDEN OF ZO VLUG MOGELIJK

Neem contact op met de begrafenisondernemer, hij staat je met raad en daad bij. Meestal zorgt hij voor het drukwerk, contacten met de priester en de gemeente, maar maak hieromtrent toch duidelijke afspraken!

Verwittig de parochiepriester en leg de datum en uur van de begrafenis vast. Bespreek met hem de homilie, de voor te lezen teksten en eventueel de muziek.

Verwittig zo mogelijk telefonisch **familieleden, werkgever of RVA**.

Stel de tekst voor de **overlijdensbrief** op, met vermelding van alle familieleden. Bezorg je ontwerp aan de drukker, die je zal helpen het te vervolledigen. Kies tegelijkertijd ook een prentje. Dezelfde procedure kan ook via de begrafenisondernemer.

Verzamel alle adressen voor het versturen van de brieven, koop voldoende postzegels.

Indien het drukwerk geschiedt via de begrafenisondernemer, zal deze je de nodige postzegels ter beschikking stellen.

Verwittig de financiële instelling, want vanaf het overlijden worden alle rekeningen geblokkeerd.

Na de officiële vaststelling van het overlijden vraag je aan de Dienst Bevolking van uw gemeente **tien overlijdenscertificaten en twee geboortebewijzen**.

Zij zijn bestemd voor :

- het overlevingspensioen
- vergoeding van de mutualiteit
- vergoeding vakbond
- uitbetaling van de levensverzekering
- verhoging van kinderbijslag

De overige overlijdenscertificaten dienen als reserve voor de bijkomende verzekeringen of als bewijs voor aanwezigheid van een familielid op de uitvaart.

Verwittig je verzekeringsagent.

Hij zorgt ervoor dat je het kapitaal van de levensverzekering zo snel mogelijk ontvangt.

Overhandig hem :

- een overlijdenscertificaat en geboortebewijs
- een rapport van de behandelende geneesheer over de doodsoorzaak.

Dit rapport is niet vereist om ook het kapitaal van de eventueel bijkomende ongevallenverzekering te kunnen betalen.

Ga met je consulent na of je eventueel op andere verzekeringen een beroep kan doen en of er eventueel verhaal is tegen derden in fout.

Let op !

Vraag de uitkeringen per assignatie of contante betaling, alle rekeningen werden immers geblokkeerd!

NA DE BEGRAFENIS OF CREMATIE.

Aanvraag indienen voor :

- het overlevingspensioen (bij de gemeente)
- verhoging van kinderbijslag (bij de compensatiekas)
- vergoeding (bij het ziekenfonds en de vakbond)
- terugbetaling van de gestorte bedragen (gebeurd niet ambtshalve) indien de overledene ongehuwd was, door de ouders (bij de pensioenkas).

Indien er **minderjarige kinderen** zijn, zal de Vrederechter de overlevende ouder uitnodigen om een **familieraad** samen te stellen.

Hou alle rekeningen bij van begrafenisonkosten, eventueel ziekenhuis (kan soms 3 a 4 maand duren), alsmede een lijst van de schulden op de dag van het overlijden (vb onbetaalde rekeningen).

Binnen de 5 maanden moet je aangifte van de nalatenschap afgeven op het kantoor van de Ontvanger van Registratie en Domeinen van de laatste woonplaats van de overledene. Deze aangifte moet opgemaakt worden op een speciaal formulier dat het bestuur van de Registratie ter beschikking stelt.

Indien de overledene alleen woonde in een tehuis, dient de huur opgezegd te worden.

Verwittig indien nodig de maatschappijen van water, gas, elektriciteit en telefoon om ofwel de naam van de aangeslotene te laten wijzigen, ofwel de aansluiting te laten verbreken. Je ontvangt dan een eindafrekening.

Ga met de verzekeringsagent na of sommige polissen moeten gewijzigd of opgezegd worden indien de overledene alleenstaande was.

Hij zal u helpen om de eventuele wagen over te schrijven op de naam van de overlevende echtgenoot.

Al deze inlichtingen zijn vanzelfsprekend slechts een basis en kunnen enkel beschouwd worden als een leidraad tijdens de periode van diepe rouw.

Vergeet bovenal niet om - naast deze administratieve verplichtingen - voldoende tijd te nemen om je verdriet te uiten en bespreekbaar te maken met je naaste omgeving!

HOOFDSTUK 6 : ALLES GEREGLD... EN WAT NU?

Een familielid of vriend laat steeds een leegte na. Dat laat zich het sterkste voelen wanneer de drukke periode van de begrafenis en de vele verplichtingen achter de rug zijn. De wijze waarop men door deze periode heen komt is nogal verschillend al naargelang de situatie en de persoon. Veel hangt af van de mate en de wijze waarop "afscheid" werd genomen van de overledene. Bij een plots overlijden staat men meestal totaal onvoorbereid tegenover het verwerken van het overlijden.

Onmiskienbaar kan dat een bijzonder moeilijke periode zijn in het leven, waarbij van de omgeving heel wat geduld en begrip wordt gevraagd.

De verwerking van een overlijden van een dierbare duurt dikwijls een leven lang. Toch kunnen na twee jaar vier taken vervuld zijn. Het eindresultaat daarvan is niet "vergeten" doch wel "integreren".

6.1 DE VIER TAKEN VAN HET ROUWPROCES.

Vergeten is geen troost. Het is een ontkenning van het verdriet. Als men terugdenkt aan iemand van wie men heeft gehouden en die is gestorven, roept dit steeds een zeker gevoel van droefheid op maar de droefheid heeft niet meer het ontwrichtende karakter die ze vroeger had. Men kan denken aan de overledene zonder de fysieke verschijnselen, zoals intens huilen of een gevoel van verstikking in de borst. Maar, hoe komt men zover?

Hij/Zij is dood.

De eerste taak om het verlies te verwerken is het volledig accepteren van het feit dat de persoon werkelijk dood is, dat deze echt is heengegaan en niet zal terugkomen. De aanvaarding van dit verlies vraagt tijd. Het gaat immers zowel om rationele aanvaarding, als om emotionele aanvaarding.

Het doet pijn.

De tweede taak is de pijn ervaren van het verlies. De pijn moet erkend en doorleefd worden, anders zal deze naar boven komen in de vorm van bepaalde symptomen of afwijkend gedrag. Niet iedereen ervaart pijn met dezelfde intensiteit of voelt deze op dezelfde manier, maar het is onmogelijk iemand te verliezen waarvan je veel hebt gehouden en geen pijn te voelen.

De meest karakteristieke trek van de rouw is niet het voortdurend depressief zijn, wel de tijdelijke maar hevige pijnscheuten. Dit zijn perioden van hevige angst en pijn.

Moeilijke momenten zijn :

- het ontvangen van administratieve documenten die het verlies definitief maken
- momenten waarop men vroeger gezellig samen was
- onverwachte herinneringen in de hand krijgen

Pijn kan zich uiten in de vorm van protest en agressie. Deze agressie kan zich op iedereen richten: op de overledene, op God, op zichzelf, op de dokters, op de Politie.

Belangrijk is dat men protest en agressie erkent als een normaal onderdeel van het rouwproces.

Deze gevoelens moeten kunnen geuit worden en niet toegedekt.

Het is nu anders

De derde taak is zich aanpassen aan een omgeving zonder de overledene.

Dit bestrijkt verschillende gebieden.

Mensen moeten nieuwe vaardigheden ontwikkelen om deze nieuwe rollen te kunnen nemen. Bijvoorbeeld : voor veel weduwen betekend het verlies van de echtgenoot dat ze alleen in het leven staan, dat ze de kinderen alleen moeten opvoeden, dat men een leeg huis heeft en zelf de financiën moet regelen.

Een ander aanpassingsgebied heeft te maken met de manier waarop men in de wereld staat. Verlies door de dood kan iemands waarden ten aanzien van het leven en filosofische opvattingen veranderen, opvattingen die beïnvloed worden door de familie, het milieu, opvoeding en geloof, maar ook door levenservaringen.

Het is voor de nabestaande niet ongebruikelijk zich te voelen alsof alle richting in het leven is verloren. De nabestaande zoekt naar de betekenis van het verlies en van de erbij optredende veranderingen, om zo te proberen de zin ervan te kunnen inzien en weer vat te krijgen op zijn of haar leven.

Nieuwe relaties.

De vierde taak is de emotionele energie losmaken van de overledene en opnieuw investeren in andere relaties. Velen hebben daar moeite mee omdat ze vrezen dat ze de nagedachtenis van hun overleden echtgenoot, vader of kind oneer aandoen als ze opnieuw investeren in andere relaties.

Sommigen worden ook afgeschrikt door dit vooruitzicht omdat ook deze nieuwe relaties kunnen afbreken en eindigen met verlies. Sommigen vinden het verlies zo pijnlijk dat ze zich voornemen zich nooit meer te binden.

Velen vinden deze vierde taak de moeilijkste.

6.2. KENMERKEN VAN NORMAAL VERDRIET.

Gevoelens

- droefheid en woede
- schuld en zelfverwijt
- angst

Deze angst heeft twee bronnen. Ten eerste de vrees dat ze niet voor zichzelf kunnen zorgen. Ten tweede hangt angst ook samen met een vergroot besef van de eigen sterfelijkheid.

- eenzaamheid
- moeheid
- hulpeloosheid
- schok
- gevoelloosheid

Fysieke gewaarwordingen

- leeg gevoel in de maag
- benauwdheid in de borst
- problemen met slikken
- overgevoeligheid voor geluid
- een gevoel van depersonalisatie "Ik loop door de straat en niets lijkt reëel, ook ikzelf niet".
- ademnood
- spierzwakte
- gebrek aan energie
- een droge mond

Denken

- ongelooft
- verwarring
- preoccupatie (bezorgdheid)
- gevoel van afwezigheid
- hallucinaties

Gedrag

- slaapstoornissen
- eetstoornissen
- geestelijke afwezigheid
- sociaal terugtrekken
- dromen van de overledene
- vermijden van herinneringen aan de overledene
- overactiviteit
- het bezoeken van plaatsen of dragen van voorwerpen die aan de overledene herinneren

De rouwende moet de tijd en de gelegenheid krijgen het verlies te verwerken. Belangrijk is dat men uiting kan geven aan wat men doormaakt.

Om zich uiteindelijk te kunnen "herpakken" is het noodzakelijk dat men voldoende lang en intens kan rouwen. Vaak zien we immers dat de rouwende te vlug aangemaand wordt om er zich overheen te zetten. Een onvoldoende verwerkte rouw kan de oorzaak zijn van jaren later optredende depressies, diverse klachten en andere emotionele problemen.

Een rouwproces blijft een delicate periode. Religieuze en morele bijstand kan dan erg welkom zijn.

Rouwenden kunnen steun vinden bij geregelde ontmoetingen voor lotgenoten, bij zelfhulpgroepen.

Ouders van een overleden kind
Contactpersoon Fam. Nuytkens - Leysens
F.Goossensstraat 40
1930 Zaventem
Tel : 02/759.29.34

Ouders van vermoorde kinderen
Contactpersoon Fam. Viville
Frabs Rouchettestraat 7
3020 Herent
Tel : 016/48.96.48

Nederlandstalige Vereniging voor weduwen en weduwnaars
Nationaal Secretariaat
DEDRIE, Frans
Ichtegemstraat 144
8680 KOEKELARE
Tel en Fax : 051/58.08.85
Email : fransdedrie@hotmail.com

Wanneer er echter problemen zouden rijzen die de rouwende of zijn omgeving niet aankan, mag men niet aarzelen een beroep te doen op een gespecialiseerde hulpverleningsinstelling.

Sommige rouwenden kan het helpen indien ze soortgenoten aan het woord horen of lezen hoe anderen met hun intens verdriet omgaan. Om die reden hebben we ook een boekenlijst opgenomen in deze brochure.

1. Boeken voor volwassenen.

- * Polspoel A., "Wenen om het verloren ik", Uitg. Gooi en Sticht, Hilversum.
- * Forceville V. en Rossum J., "Dagen van nabestaanden", Uitg. Ambo, Baarn
- * Ter Horst W., "Troosten en verdriet", Uitg. Kok, Kampen
- * Van Den Berg M., "Door je verdriet heen groeien", Uitg. Kok, Kampen
- * Van Den Berg M. "De laatste eer", Uitg. Meinema, Zoetermeer
- * Van Boheemen R., "Langzaam afscheid nemen", Uitg. Van Loghum Slaterus
- * Kast V., "Leven met verlies", Uitg. Lemmiskaat, Rotterdam
- * Forceville V., Rossum J. en Van den Berg M., "Streep geen namen door" Uitg. Distybo

- * Blees M., "Waarom heb je het gedaan?", Uitg. Westland
- * Monsjou V en Krijger E., "Dag mam", Uitg. Maklu
- * Polet A., "Verder", Uitg. Acco
- * Coenen H. e.a., "Door kou bevangen", Uitg. Ambo, Baarn
- * R.W.F., "De opgroeiende dood", Uitg. Diekstra
- * Alexander V., "Afscheid zonder einde", Uitg. A.W. Bruna, Utrecht

2. Boekenlijst voor kinderen

Ook kinderen rouwen en zijn intens bezig met het verlies van die ene dierbare persoon. Volgende literatuur kan een hulp zijn voor kinderen :

- * Viorst j., "Dat is heel wat voor een kat", Uitg. Kosmos, Amsterdam
- * Velthuijs M., "Kikker en het vogeltje", Uitg. Leopold, Amsterdam
- * Van den Berk D., "Paps, kunnen kleine kindertjes ook dood?", Uitg. Ten Have, Baarn
- * Van den Berg M., "Drie vogels", Uitg. Distybo
- * Dreesen J., "De vlieger van opa", Uitg. Het Volk Altorja, Averbode
- * Dreesen J., "Sporen in de sneeuw", Uitg. Het Volk Altorja, Averbode

HOOFDSTUK 7 : BRONNEN

Een speciaal dankwoord moet zeker worden gericht aan Eerste wachtmeester Boterman, Jacques (op rust sinds 2002) en Jacobs, Jacky (momenteel Inspecteur Teamchef slachtofferbejegening Politiezone KASTZE) die met veel moed en doorzettingsvermogen alle informatie hebben verzameld om op een overzichtelijke manier alle informatie weer te geven. Naast veel individueel opzoekingswerk, hebben zij hun informatie vooral geput uit volgende bronnen

- * Brochure OCMW Grimbergen "Overlijden"
- * Brochure Cera-bank : "Erfrecht/successierechten en nalatenschap" (1998)
- * Brochure BBL-bank : "Erfrecht/successierechten"
- * Brochure Stressteam : "Na een overlijden"
- * Brochure Centrum Hulp aan Slachtoffers : "Rouwverwerking"